

Struktura i ewolucja szkliwa zębów trzonowych mamutów

Marco P. Ferretti

Acta Palaeontologica Polonica 48 (3), 2003: 383-396

Przebadano budowę szkliwa zębów eurazjatyckich plio-plejstocenijskich przedstawicieli rodzaju *Mammuthus*, ze szczególnym naciskiem na diagenezę i zmienność osobniczą. Przedmiotem badań było w szczególności ustalenie, czy trendom ewolucyjnym w morfologii trzonowców *Mammuthus* towarzyszą skorelowane zmiany w mikrostrukturze szkliwa. U czterech przebadanych taksonów szkliwo zębów policzkowych składa się z trzech warstw rozgraniczonych dwiema wyraźnymi nieciągłościami w kierunku przyzmatów szkliwa. Godne uwagi jest to, że szkliwo wieńczące powierzchnię zgryzu nieużytych grzebieni trzonowych zachowuje mniej wyspecjalizowaną, dwuwarstwową strukturę, podobną do tej u wczesnego trąbowca *Moeritherium*. U *Mammuthus meridionalis* trzeci mleczny przedtrzonowiec różni się od pozostałych silniej skrzyżowanymi prążkami Huntera-Schregera warstwy środkowej, być może wzmacniającymi bardzo cienkie szkliwo. Wyniki analiz wskazują, że w toku przejścia od późnośrodkowopliocenijskiego *M. rumanus* do późnoplejstocenijskiego *M. primigenius* środkowa warstwa szkliwa, zbudowana z przyzmatów ukośnych względem powierzchni zgryzu, zapewniająca tym samym większą odporność na ścieranie, zwiększała swą względną grubość. Zgadza się to z hipotezą, że *Mammuthus* przystosowywał się do pokarmu o silniejszych właściwościach ściernych. Porównanie z innymi trąbowcami sugeruje, że układ szkliwa (schmelzmuster) spotykany u *Mammuthus* jest synapomorfia nadrodziny Elephantoida.

Key words: Mammalia, Proboscidea, *Mammuthus*, enamel microstructure, evolution, systematics.

Marco P. Ferretti [mferrett@geo.unifi.it], Dipartimento di Scienze della Terra and Museo di Storia Naturale, Sezione di Geologia e Paleontologia, University of Firenze, via G. La Pira 4, I-50121 Firenze, Italy.